

ΕΙΣ ΑΙΩΝΙΑΝ ΜΝΗΜΗΝ ΚΑΙ ΔΟΞΑΝ ΤΩΝ ΥΠΕΡ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΘΥΣΙΑΣΘΕΝΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΗΜΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

● **Τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου
Κύκκου καὶ Τηλλυρίας κ.κ. Νικηφόρου**

Κατά μίμνηση τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος «ἐκένωσεν ἑαυτὸν μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος» (Φιλιπ. β'7), καὶ ἔφθασε μέχρι τοῦ Σταυροῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους «γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου» (Φιλιπ. β'8) ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, «μᾶλλον ἐλομένη συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ» (Ἑβρ. ια' 25), δέν ἀπαξίωσε νά προσλάβει κατὰ καιροῦ καὶ τόπους καὶ ἐθνικὴ μορφή καὶ νά προμαχήσει τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Ἑλληνορθόδοξη Ἐκκλησία μας, τῆς ὁποίας ἄρρηκτος εἶναι ὁ σύνδεσμος μέ τό Ἔθνος μας, πιστεῦε καὶ πιστεύει πάντοτε, ὅτι ὑπέρτατη ἀξία τοῦ κόσμου εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅτι ἡ ἐλευθερία του δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς βεβαίωση τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλά κορυφή καὶ στεφάνωμα τοῦ βίου του καὶ θρίαμβο τῶν ὑψηλότερων ἀρχῶν τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Δίδασκε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας καὶ διδάσκει πάντοτε, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι, ἐξογαρασθεῖς μέ τό τίμιο αἷμα τοῦ Χριστοῦ, δέν εἶναι δυνατό νά γίνεταί δούλος ἀνθρώπων, γι' αὐτό πρωταγωνιστοῦσε πάντοτε γιὰ τὴν πραγμάτωση τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀγίου αὐτοῦ σκοποῦ καὶ ἠγήθηκε τοῦ Ἔθνους

μας, όχι μόνο εύλογοῦσα τά ὄπλα τά ἱερά, ἀλλά προμαχοῦσα καί προκινδυνεύουσα μέ χειμάρρους μαρτυρικῶν τῆς αἱμάτων γιά τήν ἐλευθερία τοῦ Γένους μας. Στούς ἀγῶνες καί τίς συμφορές τοῦ Ἔθνους μας, οἱ λειτουργοί κάθε βαθμίδας τῆς Ἑλληνορθόδοξου Ἐκκλησίας μας, ὑψωσαν τό ματωμένο ράσο τους ὡς σημαία ἐλευθερίας καί θυσιάσαν τή ζωή τους, ποτίζοντας ἔτσι μέ τήν πορφύρα τοῦ αἵματός τους τό ἱερό τῆς ἐλευθερίας δένδρο, γενόμενοι σύμβολα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί τῆς Ὁρθοδοξίας.

Οὐδείς, ἐπομένως, ἔχει τό δικαίωμα νά λησμονεῖ τά ἀπροσμάχητα θύματα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μας, «τούς σφαγιασθέντας ὡςπερ ἄρνας» ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, διακόνους καί μοναχοῦς, πού ἀδίστακτα δέχθηκαν καί τήν ἀγχόνη καί τή σούβλα καί τή σφαγή καί τόν ἐξανδραποδισμό καί κάθε ἄλλο φρικτό μαρτύριο, στεφανώσαντες ἔτσι τόν ὅλο βίο τους μέ ἔμπρακτη προσφορά τοῦ αἵματος καί τῆς ζωῆς τους, ὡς θυσία στό βωμό τῆς πίστεως καί τῆς πατρίδας.

Δέν μπορούμε καί δέν πρέπει, κάτω ἀπό ὅποιεδήποτε σκοπιμότητες, νά ξεχνοῦμε τούς ἡρωϊκούς ἐκείνους ρασοφόρους, πού στή ροή τῶν αἰῶνων διάβηκαν βῆμα πρὸς βῆμα τούς ἀναβαθμούς τῆς ἡρωϊκῆς προσφορᾶς καί ἔφθασαν στό ἔσχατο μαρτύριο τοῦ ὁλοκαυτώματος.

Πάντα πρέπει νά ἔχουμε μπροστά μας τίς φωτεινές μορφές τῶν λειτουργῶν ἐκείνων τῆς Ἑλληνορθόδοξου Ἐκκλησίας μας, πού μετασημάτισαν τά πτωχικά τους ράσα σέ «πορφύρας καί βύσσους» μέ τίς ὁποῖες κατεκόσμησαν τούς ἀχράντους βωμούς τοῦ Ἔθνους μας.

Εὐλαβικά, λοιπόν, στρέφομε καί μεῖς, μέ τό ἄρθρο αὐτό, τή σκέψη πρὸς ὄλους ἐκείνους τούς κληρικούς ἥρωες καί ἐθνομάρτυρες, πού κοσμοῦν τίς σελίδες τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Γένους μας καί πού μέ τούς ἀγῶνες καί τίς θυσίες τους ἔγιναν σύμβολα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀπό τήν 29η Μαΐου 1453, ἡμέρα πτώσεως τῆς Βασιλεύουσας, μέχρι τήν 25η Μαρτίου 1821, ἡμέρα κατά τήν ὁποία τό Ἔθνος μας κάτω ἀπό τίς ριπές καί τούς κυματισμούς τοῦ Ἁγίου Λαβάρου, πού ἕνας σεπτὸς ἱεράρχης, ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἀναπέτασε, ὀρκί-

στηκε «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος», δέκα θανατηφόρες ἀπόπειρες ἀποτινάξεως τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ ἐπιχειροῦνται μέ τήν Ἐκκλησία νά θυσιάξει ἑκατοντάδες κληρικούς, μέ ἐνδεικτικά παραδείγματα τούς ἀρχιεπισκόπους Πατρῶν καί Θεσσαλονίκης, οἱ ὅποιοι τό 1575 καίονται πάνω στήν πυρά, τόν Κορίνθου Ζαχαρία, πού ἀποκεφαλίζεται τό 1684, καί τόν Λακεδαιμόνιος Ἄνανία Λαμπάρδη, πού ἀποκεφαλίζεται τό 1769 στή μητρόπολη τοῦ Μυστρά. Πέραν ὅμως τούτων, κατά τή διάρκεια τῶν τεσσάρων αἰῶνων τῆς φρικτῆς δουλείας, δέκα Πατριάρχες ἀντιμετώπισαν τήν ἀγχόνη. Ὁ Κύριλλος Α΄ ὁ Λούκαρις τό 1638, ὁ Κύριλλος Β΄ ὁ Κονταρῆς τό 1639, ὁ Παρθένιος Α΄ τό 1649, ὁ Παρθένιος Β΄ τό 1651, ὁ Παρθένιος Γ΄ τό 1657, ὁ Γαβριήλ Β΄ τό 1659, ὁ Μελέτιος Β΄ τό 1769, ὁ Ραφαήλ Β΄, ὁ Κύριλλος Στ΄ καί ὁ Γρηγόριος ὁ Ε΄ τό 1821, μαζί μέ ἑκατοντάδες ἄλλων ἀρχιερέων καί χιλιάδες ἱερέων καί μοναχῶν.

Ἀλλά καί ὅταν ἐξερράγη ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1821, ἡ Ἐκκλησία πρώτη κλήθηκε σέ προσφορά τρομακτικῶν θυσιῶν. Ἐκτός ἀπό τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη Γρηγόριο τόν Ε΄, πού θυσιάστηκε πρῶτος στό βωμό τῆς ἐλευθερίας ἀπαγχονιζόμενος τήν 10η Ἀπριλίου 1821, ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Πάσχα, τήν ἴδια ἡμέρα ἀπαγχονίζοντο καί οἱ Μητροπολίτες: Ἐφέσου Διονύσιος, Ἀγχιάλου Εὐγένιος καί Νικομηδείας Ἀθανάσιος. Ἐνῶ ταυτόχρονα ἀποκεφαλίζοντο οἱ Μητροπολίτες: Ἀδριανουπόλεως, Σωζοπόλεως, Κίτρους, Δέρκων, Θεσσαλονίκης, Τυρνόβου, Μυριουπόλεως, Ἄρτης, Σερρῶν, Ἰωαννίνων, Γρεβενῶν καί Λαρίσσης καί ἑκατοντάδες ἱερέων, ἱεροδιακόνων καί μοναχῶν.

Γνωστό εἶναι ἐπίσης σ' ὅλο τόν ἑλληνισμό, ὅτι τήν 9η Ἰουλίου 1821 ἀπνηχονίζετο στό Σεράγι τῆς Λευκωσίας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Ἐθνομάρτυρας Κυπριανὸς καί ἐκατατομοῦντο οἱ Μητροπολίτες: Πάφου Χρυσανθος, Κιτίου Μελέτιος καί Κυρηνείας Λαυρέντιος, μαζί δέ καί ὁ Ἡγούμενος Κύκκου Ἰωσήφ καί πλεῖστοι ἄλλοι ἱερεῖς καί μοναχοί καί πρόκριτοι. Ἐνῶ κατά τήν ἴδια περίπου ἐποχή στήν Κρήτη ἐκατατομοῦντο ὁ Χανίων Μελχισεδέκ, ὁ Ἡρακλείου Γεράσιμος, ὁ Σπτείας Ζαχαρίας καί πολλοὶ ἄλλοι κληρικοί.

Πρέπει ὅμως νά ὑπογραμμισθεῖ, ὅτι, κατά τόν ἐθνοσωτήριο ἐκεῖνο ἀγῶνα τοῦ 1821, ὀρισμένες μορφές ἐθνομαρτύρων ρασοφόρων,

ὅπως ὁ ἄγρια ἀπαγχονισθεὶς ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, (πρόδρομος τῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1821), ὁ ἀπάνθρωπα σουβλισθεὶς Ἀθανάσιος Διάκος στήν Ἀλαμάνη, ὁ ἡρωϊκὰ μαχόμενος καί πεσὼν Παπαφλέσσας στό Μανιάκι, ὁ Ρωγῶν Ἰωσήφ κατά τήν ἐξοδο τοῦ Μεσολογίου, ὁ Σαμουήλ στό Κούγκι καί ἀργότερα ὁ Γαβριήλ στό Ἀρκάδι, θά παραμένουν πάντοτε περιφλεγῆ μετέωρα πού θά καταυγάζουν τούς οὐρανοὺς τῆς ἀρετῆς, τῆς τόλμης, τῆς ἀνδρείας καί τῆς ἐθνικῆς ὑπερηφάνειας.

Ἀλλά τό μαρτυρολόγιο τῆς Ἑλληνορθόδοξου Ἐκκλησίας μας δέν τελειώνει ἐδῶ. Στό μακεδονικό ἀγῶνα ἅγιοι ἐθνομάρτυρες, ὅπως ὁ Μελενίκου Κωνσταντῖνος καί ὁ Ἐλευθεροπόλεως Γερμανὸς ἔπασαν ἐνδόξως σφαγιασθέντες ἀπὸ τούς Βουλγάρους. Κατά δέ τήν ἐθνική συμφορά τοῦ 1922, ὁ ἡρωϊκὸς καί μαρτυρικός θάνατος τοῦ ἐθνομάρτυρα Χρυσοστόμου Σμύρνης καί ὁ ταυτόχρονος σφαγιασμός τῶν Μητροπολιτῶν: Μοσχονησιῶν Ἀμβροσίου, τόν ὁποῖον πετάλωσαν καί μετὰ τόν κατακρεούργησαν, Κυδωνιῶν Γρηγορίου, τόν ὁποῖον ἔθαψαν ζωντανό, Ἰκονίου Προκοπίου, καθὼς ἐπίσης καί τοῦ Ἐπισκόπου Ζήλωνος Εὐθυμίου, μέ πλειάδα ἄλλων κληρικῶν καί μοναχῶν, ἐδόξασαν τήν μαρτυροστεφανωμένη ὀρθοδοξία μας. Στό σημεῖο αὐτὸ ἀξίζει νομίζω νά ἀντιπαραβάλλει κανεὶς τούς λόγους τοῦ ἐθνομάρτυρα Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσοστόμου, πού ἀπνύθυνε σ' ἐκείνους πού τόν προέτρεπαν νά φύγει ἀπὸ τή φλεγόμενη Σμύρνη καί νά σωθεῖ (1922), μέ τούς λόγους τοῦ Ἐθνομάρτυρα Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυπριανοῦ ἑκατὸ χρόνια πρὶν (1821), πρὸς ἕνα καλόψυχο τοῦρκο ἀξιωματοῦχο τόν Κιόρογλου, πού τόν παρακαλοῦσε νά δεχθεῖ τή βοήθειά του γιά νά φύγει κρυφά ἀπὸ τήν Κύπρο καί νά σωθεῖ ἀπὸ τή σίγουρη κρεμάλα (ἀγχόνη). Καί ἡ ἀντιπαραβολή αὐτὴ γίνεται, γιά νά δεῖ κανεὶς στοὺς λόγους τοῦ ἐθνομάρτυρα Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσοστόμου κατοπτριζόμενες ἀνταύγειες ἀπὸ τούς φωτισμένους λόγους τοῦ ἐθνομάρτυρα Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυπριανοῦ. Εἶχε πεῖ τό 1922 ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος: «Παράδοσις τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου, ἀλλά καί ὑποχρέωσις τοῦ καλοῦ ποιμένου εἶναι νά παραμείνῃ μέ τό ποιμνίον του· “ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τήν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων”». Εἶχε πεῖ καί ὁ Κύπρου Κυ-

πριανὸς ἑκατὸ χρόνια πρὶν τό 1821: «Δέν φεύκω Κιόρογλου γιατί, ἂν φύω, ὁ φευκὸς μου ἐννὰ γενεῖ θανατικὸν εἰς τοὺς Ρωμίους τοῦ Τόπου. Νά βάλω τήν συρτοθηλειάν εἰς τόν λαίμῶν τοῦ κόσμου; Παρά τό γαῖμαν τοὺς πολλοὺς ἐν κάλλιον τοῦ ἑπισκόπου». Ὅμως, τίς ἐνδοξες σελίδες τῆς Ἑλληνορθόδοξου Ἐκκλησίας μας δέν κοσμοῦν μόνο οἱ κατά διαφόρους τρόπους φρικτῶς μαρτυρήσαντες καί τελειωθέντες λειτουργοί τῆς, ἀλλά καί πολλοὶ ἄλλοι ποιμένες τῆς, πού ἠγήθησαν κατά τόπους ἐπανάστασεων χωρὶς νά τιμηθοῦν μέ τόν μαρτυρικό θάνατο. Ἐτσι στόν Μακεδονικό ἀγῶνα ἔχουμε μεγάλο ἀριθμὸ ἀπελευθερωτῶν Ἑλλήνων Ἱεραρχῶν, ὅπως ὁ Θεσσαλονίκης Ἀλέξιος, ὁ Πελαγονίας Ματθαῖος, ὁ Σερρῶν Γρηγόριος, ὁ Καστοριᾶς Γερμανὸς κ.ἄ. Ἀλλά καί στήν Ἡπειρο τιτάνιος ἦταν ὁ ἀγῶνας τῶν ἀπελευθερωτῶν Ἑλλήνων Ἱεραρχῶν, ὅπως ὁ Δρυϊνουπόλεως Βασίλειος, ὁ Κονίτσης Σπυρίδων Βλάχου καί ὁ ἐπίσης Δρυϊνουπόλεως Βελλᾶς. Ἀλλά ποῖος Ἑλληνας Ὁρθόδοξος Χριστιανὸς ἀγνοεῖ, ὅτι καί στήν Κύπρο, τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα 1955-59, ἠγήθηκε ὁ κατά πάντα ἄξιος διάδοχος τοῦ ἐθνομάρτυρα Ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ μαρτυροστεφανωμένος Ἐθνάρχης Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ὁ Γ΄, ὁ ὁποῖος μαζί μέ τό φλογερὸ Μητροπολίτη Κυρηνείας Κυπριανὸ καί τόν ἐφημέριο τῆς Φανερωμένης Παπασταῦρο Παπαγαθαγγέλου ὀδηγήθηκαν ἀπὸ τούς κατακτητῆς στήν ἐπώδυνη ἐξορία;

Ὅλοι αὐτοὶ καί πολλοὶ ἄλλοι ἀγνωστοὶ ἐθνομάρτυρες ἱερωμένοι, πού κράτησαν μέ γενναιότητα καί καρτερία καί ἐθνική ἀξιοπρέπεια τό σταυρὸ τοῦ μαρτυρίου τους, συνεχίζουν μιά μακραίωνη ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις, πού θέλει τούς ἐκκλησιαστικούς ποιμένες μιμνῆτες τοῦ Καλοῦ Ποιμένου στή θυσία «ὑπὲρ τῶν προβάτων» καί ταυτόχρονα πιστοποιοῦν τόν ἐθναρχικὸ ρόλο τῆς Ἐκκλησίας ἀνά τούς αἰῶνες.

Αὐτὸς εἶναι ὁ χαρακτῆρας τῆς Ἑλληνορθόδοξου Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία ὡς μπτέρα στοργικὴ διέπλεσε τίς καρδιές τῶν πιστῶν τῆς καί φρονημάτισε τίς ψυχές τους διὰ μέσου τῶν αἰῶνων σέ τέτοιο βαθμὸ, ὥστε ὅταν ἐπήρχοντο οἱ κρίσιμες στιγμὲς τῆς ἱστορίας νά ἐξορμοῦν ἄρχοντες καί λαός, θρησκευτικὴ καί πολιτικὴ ἡγεσία σέ ἡρωϊκούς ἀγῶνες, γιά νά σωθεῖ ἡ

ἐλευθερία καί ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου, γιά νά μὴν ἐκτροχιασθεῖ ἡ ἱστορία ἀπὸ τὴ φωτεινὴ τῆς πορείας καί γιά νά παραμείνει σταθερὰ ἡ ἐκπολιτιστικὴ προσπάθεια ὡς ἱερό χρέος στὶς μέλλουσες γενιές.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὑπῆρξε γιά τὸ ἔθνος μας ἡ μτέρα του, ἡ τροφὸς του καί ἡ ἄγκυρα τῆς σωτηρίας του. Μέσα στοὺς μακροὺς αἰῶνες τῆς δουλείας, ἡ Ἐκκλησία εἶναι αὐτὴ πού ἀνέπτυξε τίς διαδικασίες καί τοὺς μηχανισμούς ἀποσόβησης ἐξισλαμισμῶν καί διατήρησης τῆς γλώσσας, τῆς θρησκείας, τῆς ἐθνικῆς συνείδησης καί τῶν παραδόσεων καί προετοιμάζε τὴν ἐθνεγερσία. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας μὲ τὴ λειτουργικὴ τῆς ζωῆς, ὄχι μόνον συνεκράτησε τὸ Γένος μας ἐπὶ τέσσερις ὀλόκληρους μαρτυρικοὺς αἰῶνες σὲ σφίζουσα δημιουργικὴ ζωτικότητα, ἀλλὰ μαζί μὲ τὸν Ἀναστάνα Χριστὸ τοῦ ἐνεφύσησε καί τὴν ἀσάλευτη πεποίθηση στὴν ἐθνικὴ του ἀνάστασι. Οἱ λειτουργοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, μὲ μπροστάρηδες τοὺς μοναχοὺς τῆς, εἰργάζοντο γιά νά διατηρήσουν μέσα στὶς ψυχές τους οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες, ὄχι μόνον τὴν πίστη τους στὸν Χριστό, ἀλλὰ καί σταθερὴ τὴν ἐλπίδα ὅτι μετὰ τίς φοβερὲς δοκιμασίες καί τὸν σταυρὸ τῆς φρικτῆς δουλείας θά ἔφθανε καί ἡ ἀνάστασι τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ Γένους.

Τὴν Ὁρθόδοξη λοιπὸν Ἐκκλησία ἔσχε τὸ γένος μας, τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων μτέρα καί τροφὸ καί τεῖχος καταφυγῆς καί λιμένα ἀσφαλείας, στοὺς κλύδωνες τῶν συμφορῶν του καί τῶν ἀνηκέστων δεινοπαθημάτων του. Καί «οἱ λίθοι κεκράζονται», ὅτι διὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί ἐπιβίωσαμε καί ὑπάρχομε σήμερα καί ὡς Κράτη καί ὡς Ἔθνος.

Γι' αὐτὸ καί σήμερα, στή δύσκολη καί κρίσιμη αὐτὴ μεταβατικὴ ἐποχὴ μας, πού ὅλος ὁ κόσμος γύρω μας ἀλλὰ καί μέσα μας ἀνατρέπεται καί μετασχηματίζεται συνεχῶς, καί ἡ νεολαία μας μὲ τὴν παρόρμηση νέων κηρυγμάτων, νέων τεχνικῶν ἐπιτευγμάτων καί νέων οὐτοπιστικῶν θεωριῶν θραύει ἀλλοφρονοῦσα τίς ἀλυσίδες τῆς παραδόσεως καί ἀποβαίνει ἐξάλλως εἰκονοκλαστικὴ, ἐπιβάλλεται ὁ σεβασμὸς καί ἡ ἐνίσχυσι τῆς Ἐκκλησίας μας καί ὄχι ὁ ἀνιέρως ἐναντίον τῆς ὑπόγειος ἢ ἐπιγείου πόλεμος, γιὰτί χωρὶς ζωντανὴ καί ἀκμάζουσα Ἐκκλησία καμμιά ἐθνικὴ ἀνόρθωσι εἶναι

δυνατὸ νά ἐπιτευχθεῖ. Καί τὴν κραυγάζουσα αὐτὴ πραγματικότητα οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νά τὴν παραγνωρίζει. Εἶναι καιρὸς νά ἐννοήσουν οἱ πάντες ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴ ἐθνοποιὸς δύναμι. Αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν πεμπτοῦσι τοῦ ἔθνους μας καί τὴν κινήτρια δύναμι του. Καί κάθε φορὰ πού ἀπονοῦσε ἢ καί ἀπουσίαζε ἀπὸ τὴ φυλὴ μας ἡ βαθιὰ θρησκευτικὴ πίστη, ἀναστέλλετο καί ἡ μεγαλοργία τῆς καί περιέπιπτε σὲ κατάπτωσι καί ἄγχος.

Ἀλλὰ καί ἡ ὑπὲρ τοῦ κλήρου μέριμνα καί φροντίδα ἐπιβάλλεται, γιὰτί, κατὰ τὸν Ἄδαμάντιο Κοραῖ: «Ὁ κλῆρος ἀποτελεῖ σπουδαίότατο κοινωνικὸ παράγοντα, εἶναι τὸ ἄλλας τῆς γῆς. Οἱ κληρικοὶ εἶναι οἱ πνευματικοὶ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ, οἱ τεταγμένοι διὰ τὴν ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν αὐτοῦ· ἀλλὰ καί διὰ τὴν ἐν γένει παιδείαν τοῦ Γένους. Συνελόντ' εἰπεῖν ἀποτελοῦσιν οὗτοι τὸν στυλοβάτην τῆς κοινωνίας καί τῆς πολιτείας, δυνάμενον νά ἐπιδράσῃ ἀνατρεπτικῶς ἢ ἀνορθωτικῶς ἐπ' αὐτῆς».

Ἐπιβάλλεται, λοιπὸν, νά καταλάβουμε ὅλοι, ὅτι ἡ «ἄνευ Θεοῦ ἠθικὴ» εἶναι σαθρὴ καί ἀναιμική, καί ὅτι ἡ ἠθικὴ ἀγωγή χωρὶς θρησκευτικὴ θεμελίωσι καί μεταφυσικὸ ἀγκυροβόλημα καταντᾷ χίμαιρα καί οὐτοπία. Γι' αὐτὸ καί χρέος ἔχομε ἐπιτακτικὸ, ἰδιαίτερα ἐμεῖς ἐδῶ στὴν ἡμικατεχόμενη καί ἀκρωτηριασμένη σήμερα Κύπρῳ, ὅπου ἀνεπούλωτες ἀκόμη παραμένουν οἱ πληγὲς ἀπὸ τὴν ἐπάρατη τουρκικὴ κακουργία τοῦ 1974, νά ἀνυψώσουμε τὸν κλῆρο καί δὴ τὸν ἐφημεριακὸ, γιά νά ἀποβεῖ αὐτὸς ὁ πνευματικὸς καθοδηγητὴς τοῦ κοινωνικοῦ μας συνόλου. Καθῆκον ἔχομε ἱερό νά ἀνυψώσουμε τὸν ἱερέα σὲ προσωπικότητα ἐπιβλητικὴ, γιά νά μπορεῖ νά στηρίξει τὸν λαὸ μας μὲ τὴν πνευματικότητά του, μὲ τὸν ἅγιο ἐνθουσιασμὸ του καί μὲ τὴν προσωπικὴ του ἀκτινοβολία.

Ἡ θυσία τῶν Λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀρχιερέων, ἱερέων, διακόνων καί μοναχῶν, κρατᾷ ψηλὰ τὴν ἐθνικὴ μας ὑπερηφάνεια καί ἀποτελεῖ γιά ὅλους μιὰ ἐγγύησι, ὅτι, ἔστω κι ἂν ὅλοι στὶς δύσκολες ὥρες ἐγκαταλείψουν τὸν λαὸ, ἡ Ἐκκλησία θά συνεχίσει τὴ λαμπρὴ τῆς παράδοσι νά προσφέρει τοὺς Λειτουργοὺς τῆς θυσίας ζωῆς, γιά τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστη τὴν ἀγία καί τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερία. ■